

Meisterlüpsja Toomase uhke väljalüps

Ulguestlane Toomas Hendrik Ilves on osutunud ülimalt nutikaks maksumaksjate raha lüpsjaks, keda valitsusliidu poliitikud vaikides taluvad. Meenutades presidendipere viimase aja skandaale, tuleb tõenäoliselt esmalt meelde pahameel Evelin Ilvese ehte- ja kleidiarvete üle. Võrreldes nende varasemate skeemidega on see aga vaid kommiraha.

VIRGO KRUBE
MTÜ Eurosaadik

Tutvusin internetis Wikipedia eesti- ja ingliskeelsete lehtedega Toomas Hendrik Ilvese kohta. Mõlemad leheküljed esitlevad pikka ekraanitäit saadud autasusid, aga me ei näe mitte ühtegi sõna teda saatnud skandaalidest. Mainekujundajad on kõik selle käepärasest internetist eemaldanud. Evelini lehel aga laiutab suurim rubriik Ärna turismitalu kohta.

Algus: Toomase „kinnisvarabuum“

Eestisse saabumise järel sai Toomas Hendrik Ilves riigilt ametikorteri, mida ta ise ei kasutanud ja mille andis oma esimesele abikaasale Merry Bullockile. Sellesse aega jääb ka Toompeal kalli kinnisvara odavalt erastamine kollaste kaartide eest.

Miljoniprojekt „Welcome to Estonia!“

Pärast sajandivahetust oli välisminister Toomase ja tema teise abikaasa Evelini ühine skeem Eesti riigile maine kujundamine, mida tuntakse ka „Welcome to Estonia!“ järgi. 26. aprillil 2002. aastal Evelin Int-Lambot tutvustas Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (EAS) projekti „Eesti tuntuks!“ raames valminud brändi kontseptsiooni. Brändi väljatöötamine läks riigile kahe aasta jooksul maksma 13,3 miljonit krooni. Kasutusse jõudis see turistidele mõeldud infomaterjalidel

(vähemalt Tallinnas oli seda ka näha väliplakatil). Ma ise nägin seda Tallinnas kirjadega „Positively transforming“ ehk positiivselt muutumise maa. Järgnevatel aastatel sellest loobuti, sest jõudsimme HIV-i leviku poolest Euroopa esimese viie hulka, ning *positiivne muutus* omandas teise tähenduse.

Presidendile ametihüvede seadus

Aastatel 2004–2006 töötas Toomas Hendrik Ilves Brüsselis Euroopa Parlamendi saadikuna.

Eesti põhiseadus ei räägi presidendi abikaasast. Alles 2006. aasta veebruaris tehti ametihüvede seadusse parandused, millega nähti ette selliste kulutuste katmiseks esindustasu (§ 8¹), mis on 30% presidendi ametipalgast (hetkel 7 keskmist + 20% esindustasu, §3).

Siiani toimib Ameerika Ühendriikides põhimõte, et palka makstakse ainult presidendile ja mitte tema perekonnale.

Pärast sihtotstarbelist seadusemuudatust polnud üllatav, et juba septembris kandideeris Toomas Hendrik Ilves edukalt valijameeste kogus ning sai SDE, IRL-i ja Reformierakonna hääletage uueks presidendiks.

Ärna talu riigi raha eest

Selleks ajaks olid Ärna turismitalu ehitustööd lõppenud ning värskel omanik (alguses oli ju omanik Toomas Hendrik Ilves ise!) tutvustas seda ETV saates „Osoon“ poole tunni jooksul. Järgmisel aastal asfalteeriti tallu viiv tee (3,5 kilomeetrit) 2 miljoni krooni eest ning asfalt lõppes 100 meetrit pärast Ärna teeotsa.

Samasse aega jääb Ilvese teise abikaasa poolt firma hoonete rendile võtmine. Ärna talu hooned kuuluvad Evelin Ilvese firmale OÜ Ermamaa ja EAS (!) oli andnud Euroopa Liidu tõukefondist ligi 3 miljonit krooni laenu sealseteks ehitustöödeks.

Wikipedia märgib: „EAS

MAGUS ELU: President Toomas Hendrik Ilves on erinevate mahhinatsioonide ja Eesti maksumaksjate kaudu pikki aastaid endale ja oma lähedastele mõnusat elu võimaldanud. Martsipanist tehtud kuju president Toomas Hendrik Ilvesest.

Foto Virgo Kruve

otsustas laenu anda sellepärast, et Toomas Hendrik Ilvese Europarlamendi liikme palk andis lootust, et laenu tagasi makstud. Laenu oli sihtotstarbeline ja mõeldud turismi arendamiseks.

See oli põhjus, miks president pidi hakkama üüri maksma oma naise firmale Ärnal viibimise ja õõbimise eest, sest ilma turistideta oleks EAS laenu tagasi küsinud, aga turistid oleksid muutunud presidendile turvaohuks.

Äraütlemata geniaalne skeem: hooned renoveeriti maksumaksja laenuga ja hiljem võeti maksumaksja rahade eest rendile!

Ametlikult väidetakse, et presidendikantslei tasub Ärna talu turvamise, korrashoiu ja töötajate palgakulud, aga dokumente pole avalikuks tehtud ning pole ka teada, kas kantselei on midagi tasunud otse OÜ Ermamaa kontole. Võib kindel olla, et maksumaksja raha

läheb palgana Toomase arvele ja sealt üürirahana abikaasa Evelini firmasse.

Paslepa läks müüki

Kuni selle ajani oli Eesti presidentide kasutada Paslepa residents Läänemaal. See asus Tallinnale lähedal ning sobis nii Lennart Merile kui ka Arnold Rüütli. Residentsi ülalpidamisele kulus üle miljoni krooni aastas. Nüüd hiljem on see raha läinud perekond Ilvese omanduses olevale Ärna talule.

2008. aasta oktoobris ostis Paslepa residentsi 15,3 miljoni krooniga Armin Karu firma.

2011. aasta augustis taaskinnitati Toomas Hendrik Ilvese oma ametisse. Talle seati moepärast vastaskandidaadiks EÜS-i semu Indrek Tarand, kelle esimeseks sammuks 2009. aastal Euroopa Parlamendi saadikuks valimiste järel oli oma abikaasa võtmine maksumaksja palgale Tallinna

Press Studio JV poolt 1990. aastal välja antud Eestit tutvustav Toompea vaatega postkaart, millel ilutseb sõnum Welcome to Estonia! Ilmselt sellelt postkaardilt võiski Evelin Int-Lambot oma kurikuulsat logo luues idee pihta panna.

kontorisse. Abiliste palkamine on seaduslik, aga abikaasade ja sugulaste palkamist taunitakse.

Vaadates tagasi perekond Ilvese ametialasele tegevusele, siis on see algusest peale olnud vaid skeemitamine maksumaksja rahadega ja tegutsemine seadusega keelatud tege-

vuste piiril. Viimane pahameel kallite kleitide ja ehte üle näitab, et seadusega tagatud esindustasu kõrvalt veel juurde lüpsmine ületas inimestel taluvuse piiri.

Loe lisaks:
President Ilvese salalaenu, Kesknädal 16.11.2011

Juhtkiri

Silmiajav
SnowdenPRIIT TOOBAL
Riigikogu liige

Suure tõenäosusega ei mõtle inimesed igapäevaselt arvatud kasutades sellele, et igast nende hiireklõpsust jääb maha jälg, justkui muinasjutulik leivapuru, mida mööda saab arvutikasutajale virtuaalses maailmas hõlpsasti järgneda. Infotehnoloogia areng on viimase kümne aastaga läbi teinud nii tohutu arengu, et tavakodanikul on juba raske jälgida, millised võimalused on selles valdkonnas tekkinud. 10. juuli Kesknädalas ilmus väga huvitav artikkel, mis kirjeldas nii Edward Snowdeni saagat kui ka võimalusi infotehnoloogia abil inimesi kontrollida, ning andis ühtlasi ainekst järgmiseks mõttekäiguks.

Paradoksaalsel kombel on inimeste jälgimise lihtsustumise taga inimesed ise, kes ilmutavad tohutut huvi seadmete vastu, mis suudavad olla internetiga ühenduses 24/7 ning pakkuda uudseid tehnoloogilisi nippe. Kui veel viiskümmend aastat tagasi räägiti ulmelugusid, kuidas külmpapir võiksid osata ise toitu tellida ja kuidas telerit saaks tasku kanda, siis tänapäeval on see saanud reaalsuseks. Kogu mobiilsuse ja mugavusega kaasneb aga asjaolu, et kõik tegevused salvestuvad, ning küllaldase oskuse abil on võimalik neile asjade kasutaja teadmata ligi pääseda. Kui teie majas on näiteks valvekaamerate süsteem, mis salvestab videopildi serverisse või arvutisse, siis on häkkeril võimalik keskmise vaevaga pääseda süsteemi sisse ning teie oma valvekaamerate abil jälgida, mis teie majas toimub. Üsna ebameeldiv, eks ole? Võib-olla tasuks kaaluda koiksugustele „nuti“-seadmetele suurte hoiatussiltide lisamist. Usun, et niisugune tekst oleks päris mõtlemapanev: „Ettevaatus! Selle nutiseadme kasutamine võib kaasa tuua Teie pideva jälgimise luureteenistuste või kõrvaliste isikute poolt!“

KESKMÖTE: Ehk tasuks kaaluda „nuti“-seadmetele hoiatussiltide lisamist? „Ettevaatus! Selle nutiseadme kasutamine võib kaasa tuua Teie pideva jälgimise luureteenistuste või kõrvaliste isikute poolt!“

Huvitav on jälgida poliitikute jt ühiskonnategelaste reaktsioone Snowdeni loole. Kui mujal maailmas on need võrdlemisi teravad, siis Eesti president Toomas Hendrik Ilves tormas nahutama hoopis Euroopat, öeldes, et „nõrdimust tuleb taltsutada“. Arvestades aga tema Ameerika-patriotismi, polnud see väljautlemine avalikkuse jaoks tõenäoliselt just eriline üllatus. Seevastu käitused näiteks Saksamaa, Suurbritannia ja Euroopa Liidu institutsioonide juhid palju jõulisemalt, julgedes Ameerikat nuhkimise eest teravalt kritiseerida ning ka hoiatada.

Usun, et paljusid poliitikahuvilisi pani kulme kergitama aga Euroopa riikide riburadapidine keeldumine Edward Snowdenile asüüli anda: ühelt poolt justkui ollakse vihased, et Ameerika nuhib, kuid teisalt ei taheta jänkidega ka tülli minna. Kujutame nüüd ette, kui Edward Snowdeni asemel oleks olnud Ivan Snegov Venemaalt – kas ka siis oleks käitumine samasugune? Kas valitseb kaksikmoraal?

Mulle jäi hästi meelde eelmisel nädalal Postimehes ilmunud ajakirjanik Jarmo Mäkelä artikkel, milles ta nentis, et sõpru ei kuulata pealt ning luure puhul on vähe kokkupuuteid moraali ja seaduslikkusega.

Me ei tea veel, mis saab Edward Snowdenist, kes on maailmas justkui lindprii. Ühelt poolt ollakse talle tänulik, et avalikuks tuli massiline nuhkimine miljonite inimeste järele ja seda ka „sõbralike“ riikide vahel, kuid teisalt saab tema (hea)tegu kahtlemata karistatud.

Selle loo kirjutamise ajal ilmus uudis, kus antakse teada, et failivahetusportaal The Pirate Bay kaasasutaja on alustanud pealtkuulamiskindla interneti-suhtlusplatvormi loomist. Selleks vajalikud 100 000 dollarit saadi kokku 36 tunniga.

Silmad on igatahes nüüd avatud.

NÄDALA NUPUD

Viletsus kodumaal ajab eestlased Helsingisse almust paluma

Helsingi ühes kõige tuntumas, Myllypuro metrojaama läheduses asuvas Liikuntamyly-nimelises sotsiaalkeskuses looleb esmaspäeva hommikul pikk, kuid kiiresti edenev järjekord. Rahvas seisab tasuta jagatava toidu sabas. Sabasseisjate seltskond on kirju – seal leidub igas vanuses mehi ja naisi, kesk- ja vanemaalisi mehi siiski kõige rohkem. Päris allakäinuid, elule jalgu jäänud tüüpe pole järjekorras märgata, kirjutas ajaleht Roheline Pealinn 12. juulil.

Küll aga näeb eestlasi, kel on toidujärjekorras seismise pärast silmnähtavalt piinlik. Pealinna-lehe ajakirjanik Kaire Kenk-Jokinen külastas seda sotsiaalkeskust kolmel korral. Ta kirjutab näiteks eesti noormeestest Randost ja Heikist, kes käivad toidusabas, kuna said Eesti vahendust firmalt petta ja jäid korraliku tasuta. „Ühe teise koha, Hursti pakutav toiduabi on veelgi kopsakam. Kahest kohast saime kokku terve nädala toidukraami,“ kinnitas Heiki.

Kui aga noormeestel parajasti tööd oli ja sabasseismiseks polnud aega, käisid nad lõunaajal suppi söömas kesklinnas, Annankatu „soppakirkko“s või Samaaria supi-

köögis. „Käisime isegi alkohoolikute ja süstivate narkomaanide supiköörides, mis työmaa'le lähemale jäid,“ tunnistab Rando.

Sotsioloog Andrust Saart teeb ärevaks, et ka Eesti pensionärid käivad Soomes tööd ja süüa otsimas. „Nad on terve elu siin tööd teinud ja siis pensionieas lähevad Soome koristajaks, et eluga toime tulla,“ ütles Saar ajalehes Roheline Pealinn. „Selline asi on inimlikkust riivav ja solvav.“

Helsingi ühe tuntuma toidujagamiskeskuse juhi Heikki Hursti väitel on eestlasi toidusabas väga palju, ja suur osa neist on tulnud pealinna spetsiaalselt tasuta jagatava toiduabi pärast. „Olen oma vabatahtlikel kuulnud, et toidusabas on käinud isegi Helsingis turismireisil viibinud eestlased,“ ütles Hursti. „Ka Soomes elavad Eestist pärit inimesed on pidevateks abiküsitajateks. Nad tulevad peamiselt Helsingi lähiümbrusest, kuid kõigest osal neist on kõik paberid korras, s.t. olemas on elamis- ja tööluba ning ravikindlustus. Selliseid „paberiteta inimesi“ elutseb siin tegelikult tuhandeid. Nad on tulnud Soome tööd otsima, kuid neil pole KELA-kaarti, sest neil puudub Helsingis alaline aadress või ei oska nad oma pabereid korda ajada,“ ütles Hursti.

Kõlvart: Ametnikud lõhuvad toimivat süsteemi ega loo uut

Vabariigi Valitsus jättis neli pealinna gümnaasiumi õppekeele valiku õigusest ilma.

„Hämmastav, et selline otsus on tehtud vapustava küünilisusega, eirates põhiseadust,“ on sõnanud Tallinna abilinnapea Mihhail Kõlvart Raepressi vahendusel. Tema sõnul jääb nüüd vaid üle Riigikohtu otsus ära oodata.

Kõlvarti väitel võib vastavalt põhiseadusele ning põhikooli ja gümnaasiumi seadusele olla keskastmes õppekeeleks ka riigikeelest erinev keel, kuid selles keeles õpetamiseks on vajalik valitsuse luba, mis antakse linnavolikogu ja kooli hoolekogu taotluste alusel, kusjuures hoolekogu peab lähtuma kooli arengukavast.

„Kõik need tingimused olid täidetud, kuid juba valitsuse istungi päevakorrapunkti sõnastus „Vene keeles õpetamiseks loa andmisest keeldumine“ näitas selgelt, et ministrid ei kavatsegi kaaluda kõiki poolt- ja vastuargumente ning et asi oli ära otsustatud kaua enne istungit,“ märkis Kõlvart.

„Kui rääkida valitsuse otsuse põhjendustest, siis need on absurdile ligilähedased, kuna peamine keeldumise põhjus seisnevat selles, et koolid on eesti õppekeelele üleminekuks valmis ja sellest tulenevalt pole edukalt tööta-

vatele koolidele õppekeele valimine lubatud,“ selgitas Kõlvart.

Abilinnapea sõnul vapustab kõige rohkem aga mõistete pahatahtlik asendamine – vene õppekeelt keelustavaid otsuseid põhjendatakse sellega, et õpilastel on eesti keele valdamine vajalik parendamiseks konkurentsivõimet tööturul. Samas neli gümnaasiumi, millest juttu, tõendasid, et annavad oma õpilastele hea eesti keele oskuse. Tallinna Keslinna Gümnaasium, Linnamäe Vene Lütseum,

Tõnismäe Reaalkool ja Haabersti Vene Gümnaasium annavad oma õpilastele teadmisi sellisel tasemel, mis võimaldab neil õppida nii Eesti kui ka teiste Euroopa maade kõrgkoolides.

„Haridusministeerium aga on osutunud võimetuks, et luua vene gümnaasiumide eesti õppekeelele üleminekuks vajalikku baasi – pole meetodikaid, pole õpikuid ega spetsiaalse ettevalmistusega pedagooge. Seega haridusministeeriumi ametnikud vaid lõhuvad toimivat süsteemi, loomata uut. Seetõttu abiturientid lõpetavad kooli, omamata õppeainetest küllaldaselt teadmisi ja ka vajalikul tasemel eesti keele oskust. Sellest jääb mulje, et praegusele valitsusele pole riigikeelt valdavalt haritud vene noorsugu vaja,“ ütles Kõlvart.

HIIBUSE NÄDAL

KESKNÄDAL

Address: 10130 Tallinn, Toom-Rüütli 3/5
Tellimine ja levi: 6 177 717

Peatoimetaja Urmi Reinde urmi@kesknadal.ee 6 274 583
Uudistejuht Indrek Veiserik indrek@kesknadal.ee 6 274 571
Toimetaja Tiit Maksim tiit@kesknadal.ee 6 273 465

Toimetus käsikirju ei tagasta. Kesknädalas ilmunud artiklid väljendavad nende autorite arvamust, mis ei pruugi kokku langeda toimetuse omaga.

Levi AS Express Post ja AS Eesti Post.
Lehte kirjastab MTÜ Vaba Ajakirjandus

Näeks oma silmas palki ka?! Näeks paremini!

Äsja andis meie meedia üsna häälekalt ja õigustatult teada Venemaa tuntud opositsionääri Boriss Nemtsovi sõnavõtet. Nimelt süüdistab ta Vene kohtuvõimu selles, et too on süüdi tunnistanud juba surnud Venemaa juristi Sergei Magnitski. Nemtsov pole oma võrdlustes kitsi: Venemaa president Vladimir Putin maksvat kätte Magnitski lastele; surnu süüdistamine ja tema asjade uurimine viitavat sellele, et Putin tahab hirmutada tervet Euroopat! Võib-olla ongi nii, aga jäägu see Venemaa siseasjaks, mida see ka on.

Eesti aga ei jää sellistes asjades maha. 2011. aasta 10. jaanuari Tartu maakohtu otsusega tuvastati täies ulatuses ... 2005. aastal surnud Arvi Paala süü. Asja uuriti vaatamata sellele, et süüdistatav oli ammu surnud. Vastavasisuline järelepärimine Riigikohtu poole lõppes tulemusteta – kuna küsija polnud protsessiosaline, pole siin kõrvalistel ka midagi uurida. Eeltoodud arvestades on aga oluline silmas pidada, et Euroopa Inimõiguste Kohus on 10.01.2012. a. teinud kohtulahendi *Vulakh jt vs. Venemaa*, milles EIK selgitab, et „...süü-

tuse presumptsioon kaitseb isikut ka pärast tema surma ning sellekohase väite saavad esitada lähisugulased, kes on tema pärijad ja kellel on sellest tulenevalt varalised huvid, ning ka teised lähisugulased, kellel on põhjendatud huvi lähisugulase õiguste kaitset. Seetõttu olid avaldajad konventsioonis tagatud põhiõiguste riive „ohvri“ seisundis.“

Lisaks siia veel tõiga: Kriminaalõiguse olemuslik joon on see, et isiku kriminaalõiguslikku süüdi ei ole võimalik tuvastada pärast tema surma. EIK teeb viited kohtulahenditele.

SURNUD MEHE SÜÜ: 2011. aasta 10. jaanuari Tartu maakohtu otsusega tuvastati täies ulatuses 2005. aastal surnud Arvi Paala süü.

Eriti küüniliseks muudab olukorra asjaolu, et seesama jupp Euroopa Inimõiguste Kohtu otsusest pärineb Riigi Teatajas avaldatud kokkuvõttest, ehk teisisõnu – see oli Eesti Vabariigile teada. Suisa veider on kõnesoleva kohtuotsuse juures asjaolu, et 10. jaanuari 2011. aasta Tartu Maakohu otsust on hinnatud nii Tartu Ringkonnakohtu kui ka Riigikohtu kriminaalkolleegium, ning mitte ükski kohtuaste pole leidnud surnud

isiku süüstamises midagi ebaseaduslikku ega isegi ebamoraalset. Tartu Maakohu 10.01.2011. a. süüdimõistva otsuse sisu osas on märkimisväärne veel see, et Arvi Paalale, kes oli äriühingu TSC Terminal OÜ juhatuse liige, heidetakse ette seda, et ta küsis riigilt alusetult tagasi käibemaksu. Kuidas surnud mees seda tegi?

Andres Raid
teleajakirjanik

Kibe tõde farmaatsiatööstuse kohta

„2002. aastal oli Fortune 500 hulka kuuluva 10 farmaatsia-kompanii kasum (35,9 miljardit \$) suurem kui 490 ülejäänud firma kasum kokku liidetuna (33,7 miljardit \$). Viimase 20 aasta jooksul on farmaatsiatööstus eemaldunud talle seatud eesmärgist avastada ja toota kasulikke uusi ravimeid. Nüüd on oluline peamiselt reklaamimiseks töös hoidmine, et müüa kaheldava väärtusega ravimeid ja oma jõukust ning võimu kasutades üritatakse endaga liita igat institutsiooni, mis võib neile ette jääda, kaasa arvatud USA Kongress, Ameerika Ühendriikide toidu- ja ravimiamet (FDA), akadeemilised meditsiinikeskused kuni meditsiiniprofessiooni esindajate endini välja.“

Endine meditsiiniajakirja „New England Journal of Medicine“ peatoimetaja ja praegune Harvardi Ülikooli õppejõud dr. Marcia Angell 2004. aastal ilmunud raamatus „Tõde farmaatsiakompaniide kohta: kuidas nad meid petavad ja mida selle vastu ette võtta“. 1997. a. valis ajakiri „Time“ ta 25 kõige mõjukama ameeriklase hulka.

Kesknädal küsib: Kas ravimitööstuses on midagi muutunud selle ligi kümne aasta jooksul?

Millist ajalugu õpetab David Vseviiov?

Mind ajendasid seda kirjutama kaks artiklit: **tuntud vandeadvokaadi Kaido Pihlakase „Millist piirilepingut Eesti vajab?“ 28. juuni Postimehes ja Kunstiakadeemia ajalooõppejõu David Vseviiovi „Piirileping ja Kirde-Eesti. Unelmad ja tegelikkus“ 11. juuli Postimehes.**

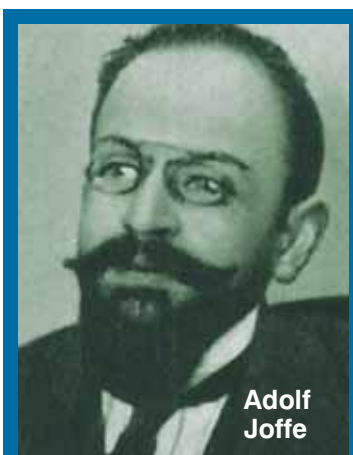
ANDO LEPP
õigusteaduste doktor

Olgu kohe öeldud, et Tartu rahuleping on 2. veebruaril 1920 Eesti Vabariigi ja Nõukogude Venemaa vahel Tartus sõlmitud rahvusvaheline leping, millega lõpetati Vaba-

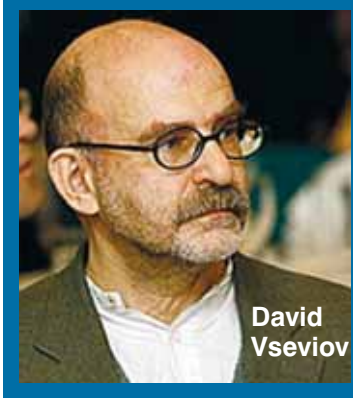
dussõda, määrati Eesti idapiir ning Nõukogude Venemaa tunnustas Eesti Vabariigi iseseisvust. Seda kinnitab tõsiasi, et Tartu rahuleping on võetud ÜRO kehtivate rahvusvaheliste lepingute registrisse nr 11LTS-29 all. Teisisõnu tähendab see, et ükskõik millise uue piirileppe sõlmimisel Vene Föderatsiooniga peame alati lähtuma Tartu rahulepingust ja seetõttu Eesti ei saa ega tohi seda jätta märkimata. Nn uues piirileppes peab igal juhul olema viide Tartu rahulepingule.

Poliititud kardavad rahvahääletust

Kui Kaido Pihlakas kirjutas oma artikli asjatundlikus ja rahulikus toonis ning tõi välja

Adolf Joffe

David Vseviiov

nn uue piirileppe peamised juriidilised kitsaskohad, siis David Vseviiovi artikkel on kirjutatud väga närvilises ja kahjutud isegi Eestit halvustavas toonis. Pihlakas kirjutab sellest, et Eesti Vabariigi põhiseadus keelab sõlmida välislepinguid, mis on vastuolus põhiseaduse konkreetse paragrahvi sisu ja mõttega. Nimelt ütleb põhiseaduse paragrahv 123 lg. 1 väga konkreetselt, et „Eesti ei sõlmi välislepinguid, mis on vastuolus põhiseadusega“. Pihlakase sõnul tuleb uus piirileping Vene Föderatsiooniga panna põhiseaduse paragrahv 56. p. 2 kohaselt rahvahääletusele ja ta küsib oma artiklis igati põhjendatult: miks püütakse vältida rahvahääletust?

Vseviiovi veidrad arusaamad piirileppest

David Vseviiov armastab tavaliselt sõna võtta kõikvõimalikel teemadel. Rahva seas

on tema kohta levinud heatahtlik arusaam, et Vseviiov olevat Kadrioru ööbik, nii nagu Nõukogude ajal olid Kremli omad ööbikud. „Jätaksime need sõlmitava piirilepingu tagused ja Tartu rahulepinguga meile kuuluvad alad praegu rahule (küll ajaloo kulg teab, mida ta teeb) ning keskenduksime oma tegudes ja mõtetes sellele piirkonnale, mida kutsutakse Kirde-Eestiks. Ehk rakendaksime oma jõudu positiivse programmi elluviimiseks. Et kõigepealt saaks Ida-Virumaa meie omaks. Siis ei osutu võimalik tulevikus võimalik siseakadeemia kolimine sedavõrd valulikuks,“ kirjutab Vseviiov. Oma artiklis Vseviiov arvata-vasti lähtus Venemaa delegatsiooni juhi Adolf Joffe poolt Tartu rahuläbirääkimistel „igakülgsest läbikaalutud“ piirilepingu-ettepanekust, kus Eesti idapiir oleks maha märjitud Kunda jõega.

Mis omakorda tähendab Vseviiovi arvates ilmselt seda, et ega Kirde-Eesti, s.t Ida-Virumaa ei olegi õige Eesti. Eestlasi elab seal vähe ja Sisekaitseakadeemia ei taha ka sinna kolida (Kunstiakadeemia Kirde-Eestisse kolimise kohta mul andmed puuduvad). Tasa ja targu jätab Vseviiov artiklis aga märkimata (või ei küündi tema arusaam selleni), et sellega kaasneks meie õiguskaitsetalituste edasine, vaata et olematuks muutumine. Umbes sama argumentatsioon kasutab Vseviiov ka Kagu-Eesti alade – Setumaa, Põlvamaa ja Võrumaa – kohta. Maa on inimestest tühi, inimesed tööd ei tee, kellele seda maad siis vaja on? Järelduse teeb hea lugeja ise.

Mind huvitab aga eeskätt küsimus: millist ajalugu hr. Vseviiov Kunstiakadeemia tudengitele loeb?

Väikeomavalitsuste tulevikust

Juba aastaid kerkib enne kohalikke valimisi teravalt üles haldusterritoriaalse reformi, rahvakeeli – haldusreformi küsimus. Selle teema puhul on nii reformi tulihingelisi pooldajaid kui ka vastaseid, ja veel suur osa on neid, kel lihtsalt ükskõik.

TAAVI PUKK, Keskerakonna Pärnumaa piirkonna esimees

Tõenäoliselt on see ka praeguse valitsuskooalitsiooni – Reformierakonna ja IRL-i – kõige põhimõttelisem vastasseis, kus konsensuseeni ei jõutagi. Kahtlemata töötab selline seis regionaalministri portfelli hoidva IRL-i kahjuks, sest oravate reformipidur ei näita neid just tugeva valitsuserakonnana.

Eesti väikevaldade ja -linnade rikas omavalitsussüsteem omab inimeste jaoks tõenäoliselt kõige suuremat väärtust just nostalgia mõttes. Keskealised ja vanemad inimesed mäletavad ju hästi, kuidas taasiseseisvumisega koos tekkisid nende omad,

kodulähedased vallad ja linnad. Peatselt aga valisid riigijuhid äärmusliku parempoolsuse tee ning vohama hakkas röövkapitalism, mis andis väikestes kohtades tihti suure tegevuskoha üleöö-miljonäridele, sahkerdajatele ja muidu kergest rikastumist lootvale kontingendile. Nüüd on meie omavalitsused jõudnud juba järgmisesse ajastusse, kus Euroopa Liidu ja laenurahade abil püstitatakse viimase malli järgi koolimaju, võimalaid ja kultuurikeskusi. See on väikevaldade viimane püüdlus – kõige muu arvelt püksirihma pingutades oma allesjäänud elanikke kinni hoida. Selleks aga, et omavalitsuse raha abil ettevõtlust turgutada ja seeläbi ka töökohti luua, enam raha ei jagu. Reformierakonna juhtimisstiil on kahtlemata mänginud sellisesse seisu jõudmisel olulist rolli: kogu valitsemise tsentraliseerimine ja omavalitsuste maksubaasi pidev kärpimine on arengupotentsiaali külmutanud (et mitte öelda – hävitanud).

Aastaid tagasi haldusreformi vedanud Raivo Vare kirjutas hiljuti Postimehes, et kui tõmbekeskuste-põhist riiki mitte ette ei võeta, on mõnekümne aasta pärast kaugemad piirkonnad inimtühjad. Tõmbekeskuste-põhine reform on teatavasti IRL-i järjekordne katse astuda samm edasi omavalitsuskorralduse muutmisel.

Tõenäoliselt pole aga poliitikaühilisele lugejale vaja öeldagi, et Reformierakonna selleteemaline apaatus ei lase asjadel artiklitest ja kavanditest kaugemale minna. Mulle meenub Riigikogu aseesimehe ja Keskerakonna Omavalitsuskogu juhi Jüri Ratase üks üleskutse regionaalministrile, kus ta tuletas meelde, et haldusreform ei sõltu vaid Reformierakonnast. Tõepoolest, IRL võiks Riigikogu saalis veidi ringi vaadata, ning siis ta leiaks kahtlemata erakondi ja poliitikuid, kes peavad Eesti tasakaalustatud arengut oluliseks ning seetõttu mõistavad ka omavalitsussüsteemi muutmise vajalikkust.

Eesti omavalitsussüsteem vajab kodanikele pakutavate teenuste riiklikeks ja kohalikeks jagamist ning seejärel kindlate standardite loomist. Kui omavalitsus vastava taseme teenuseid pakkuda ei suuda, peab leppima faktiga, et eraldiseisev olemasolu pole mõistlik ning tuleb leida liitumiseks naabrite hulgast sobiv partner. Me ei vaja väikeomavalitsusi, mis on pelgalt tööandjaks seal juba nõukogude ajast istuvatele tegelastele, vaid vaja on omavalitsusi, mis pakuvad oma kodanikele kvaliteetseid teenuseid. Soov ja vajadus muutusteks on olemas. Kas IRL julgeb muutustega alustada – see on küsimus omaette.

Murelik valija nõuab ausaid valimisi

Tallinlane Ülo Ese on saatnud Tallinna linnapeale ja Kesknädala toimetusele ettepaneku astuda resolutsioone, et e-valimised tunnistataks Eesti Vabariigi põhiseaduse vastaseks, mistõttu neid ei tohi kasutada eelseisvatel omavalitsuste valimisel.

E-valimist kasutades rikutaks omavalitsuste volikogude valimisel põhiseaduse § 156 ja Riigikogu valimisel § 60, mille järgi on valimised üldised, ühetaolised, otsesed ja salajased. Ühetaolisus tähendaks valimistoimingute ühesugusust, nagu ukseleku puhul peavad kõigil sisenejail olema ühesugused võtmed. Seepärast ei tohi meil seni kasutatud valimissüsteemi kõrval olla teistsugust, s.t e-valimist, sest sellega rikutaks valimiste ühetaolisust, aga ühetaolisus, kriipsutab Ü. Ese alla, tähendab ainult ühe valimissüsteemi esinemist.

Ü. Ese selgitab: mõlema valimissüsteemi erinevus on väga suur, mistõttu neid ei saa üheseks pidada. Tema sõnul on nii: „Tavaline valimine toimub valimisjaoskonnas valimiskasti juures, mistõttu valijal on otsene kontakt valimiskastiga, kuhu ta paneb oma valiku. E-valimised toimuvad aga kauge maa tagant, kusjuures valijal puudub otsene kontakt valimiskasti arvutiga – ta ei näe „taolist omapärast e-valimiskasti“ ega saa seda kombata. Ta ei taju oma valiku sisenemist „taoliselt omapärasse elektroonilisse valimiskasti“ nagu toimub tavalisel valimisel. Sel puhul peab ta uskuma valitsuserakondade ja presidendi propagandat, et tema hääle läheb „taoliselt omapärasse elektroonilisse valimiskasti“.“

„Kokkuvõttes on tavaline valimissüsteem reaalne, aga e-valimissüsteem on utopiline, kuskiil õhus hõljuv valimissüsteem, mille funktsioone saab vaid ette kujutada – nad ei sobi kokku nagu lammas ja hunt,“ tõdeb Ü. Ese.

„E-valimistel rikutakse valimiste salajasust, sest valimine ei toimu valimiskabiinis, kus kandidaadi valik toimub salaja, vaid valimine toimub avalikult arvuti taga, teiste inimeste juuresolekul, ja e-valija ei saa isiklikult veenduda selles, et valimiskomisjoni arvuti ei reeda tema hääletuse salajasust; tavalisel valimisel ta näeb, et tema hääletuse salajasus on tagatud,“ leiab murelik valija, tõstes lausa punase kirjaga esile: **e-valimised ei garanteeri Eesti Vabariigi põhiseaduses ette nähtud valimise salajasust.**

Petmisvõimalusi vähemalt neli

1. võimalus: valimiskomisjoni arvuti petab aritmeetilisel

Valimiskomisjoni arvutisse võidakse juba enne valimisi programmeerida mõne erakonna kandidaatidele antud hääle kokkuvõtmisel hääle saagi suurenemist teataval määral.

Eelmistel Riigikogu valimistel said seitse Reformierakonna kandidaati isikumandaadi (nende tulemus ületas valimiskvooti), samas aga Keskerakond, IRL ja Sotsiaaldemokraatlik Erakond said kokku seitse isikumandaati. Nende arvandmete alusel tekib kahtlus: kas isikumandaadi saajatele Reformierakonnast polnud mitte programmeeritud hääle kokkulugemises arvandmete juurdekirjutusi? Seejuures äratab kahtlust ka tõik, et pärast valimisi arvuti kõvakettad kiiresti hävitati, et mitte võimaldada hääletulemust kontrollida. Imelik on veel ka see, et valimiste keskkomisjoni esimeest pärast valimisi premeeriti valitsuse algatusel. Kas valimiste premeerimine tähendab hoopis altkäemaksu?

2. võimalus: isikuandmete ärakasutamine

Mõningatel panga-, politsei-, vangla- ja sotsi-

aaltöötajatel on võimalik koguda isikuandmeid ning neid hiljem e-valimistel hulgi ära kasutada.

3. võimalus: erapooletute perekonnaliikmete hääle kasutamine

Oletame näiteks, et noored perekonnaliikmed Reformierakonna propaganda mõjul hääletavad e-valimistel Reformierakonna poolt ja salaja võtavad oma vanavanemate isikutunnistused ning hääletavad nende alusel teistkordse Reformierakonna poolt, kuigi vanavanemad olid otsustanud olla erapooletud.

4. võimalus: kahekordne hääletamine

Kahetaoline valimine võimaldab hääletada nii elektrooniliselt kui ka tavaliselt – seega võib üks isik anda kaks häälet.

Oletagem, et on siiski rakendatud kord ja valimiste peakomisjoni arvuti aeg-ajalt teatab valimisjaoskondadesse e-valijad, kelle nimed siis tavalistest valijate nimekirjadest kustutatakse. Aga näiteks e-valija läheb pärast elektroonilist hääletamist valimisjaoskonda ka tavaliselt hääletama ja ilma igasuguse takistusega hääletab veel teistki korda, sest alles pärast seda teatas peakomisjoni arvuti valimisjaoskonda, et too valija oli elektrooniliselt juba hääletanud. Siinjuures tema nime kustutamine jaoskonnas valijate nimekirjast ei korrigeeri enam topelthäälet.

Kahekordse hääletamise võimalus tekitab kahe erineva valimissüsteemi koosseisestamisel suuri raskusi ega taga õiglast hääletustulemust. Ka võimaldab topelthääletamist e-valimiste ja tavaliste valimiste viimine eri päevadele. Näiteks sel puhul, kui peakomisjoni arvuti jätab erakondade poolt valinute nime valimisjaoskonnale teatamisel Reformierakonna e-valijad teatamata.

„E-valimised on mitteõiglasel ja teenivad A. Ansipi diktatuuri huve,“ väidab Ü. Ese kokkuvõtteks. „Ansiipi diktatuuri tõestab see tõik, et ta on juba kolm korda olnud peaminister ja loodab veel edaspidi võimul püsida. Et valitsuserakondade maine on tublisti langenud, loodab Reformierakond ka järgmistel Riigikogu valimistel e-valimiste abil edu saavutada – ega ta muidu küünne ja hammastega e-valimiste küljes kinni oleks. Ka president T. H. Ilves hoiab küünne ja hammastega kinni e-valimissüsteemist, sest talle on eluküsimus, et Reformierakond järgmistel Riigikogu valimistel jälle võimule tuleks ja teda presidendiaja täisnaamisel upitaks mõnele ministri kohale.“

Valijal on suur mure: „Ansiipi valitsusjuhina ei ole oma tööga hakkama saanud, mistõttu tema valitsemisajal on Eesti rahva elatustase tunduvalt langenud. Tema diktatuuri jätkumine toob eesti rahvale õnnetuse kaela.“ **Ülo Ese meelest peab Keskerakond taotlema, et Riigikogu tunnistaks e-valimised põhiseadusevastaseks. Kui Riigikogu rahva poolt referendumiga kehtestatud Eesti Vabariigi põhiseadust ei tunnistata ja loeb valitsuse poolt kehtestatud e-valimised kehtivaks, tuleb Keskerakonnal inimõiguste kaitsmises pöörduda Euroopa Inimõiguste Kohtu poole.**

Enda kohta annab Ülo Ese teada, et ta on 33 aastat olnud keskasutuste (ministeeriumid ja valitsused) revident.

ÜLO ESE: „E-valimistel rikutakse valimiste salajasust, sest valimine ei toimu valimiskabiinis, kus kandidaadi valik toimub salaja, vaid avalikult arvuti taga, teiste inimeste juuresolekul, ja e-valija ei saa isiklikult veenduda selles, et valimiskomisjoni arvuti ei reeda tema hääletuse salajasust.“

Viimati oli selline seis poole tuhande aasta eest. Toona kartsid vene tsaarid kõige rohkem tatarlasi-mongoleid ja ka sõjavarmaid leedulasi, kelle riik, mille 13. sajandil ühendas suurväest Mindaugas, ületas suurusel paljude teiste Euroopa riikide pindala.

ENN EESMAA
Riigikogu väliskomisjoni aseesimees, Keskerakond

Olin Vilniuses Mindaugase päeval, 6. juulil, mil Leedu mälestas oma kuningriigi rajajat. Järgmisel päeval toimus tseremoonia tähistamiseks Leedu valitsusperioodi algust Euroopa Liidus. Küllap seetõttu meenutati Vilniuses ka Leedu väarikat minevikku, unustamata pisut uhkustadagi oma riigi kunagise hiigelterritoriumiga, mis ulatus Musta mereni.

Töökoormus tuleb suur
Nüüd on ajad ja olud teised ning suurtükidest rohkem määravad riikide ja rahvaste saatus poliitike ideed, ennekoike aga nende võime teha

koostööd suhteliselt nigelas seisus oleva ühenduse heaks. Leedu riigipea Dalia Grybauskaitė rõhutas oma pöördumises, et leedulaste huvides on laiendada demokraatia, stabiilsuse ja julgeoleku ruumi. Ta kinnitas, et Leedu püüab järgmistel kuudel järjekindlalt hoida Euroopa Liidu finantsstabiilsust. Leedu eesistumise prioriteetide hulka kuulub töö tõsiseltvõetava Euroopa hüvanguks. Ühenduse huvides toetab Leedu kasvavat ja laienevat Euroopat, kõigile naaberriikidele avatud Euroopa Liitu. Teatavasti töötavad üheskoos leedulastega Euroopa Liidu Nõukogu tegevuskava koordineerimisel ja rakendamisel ka Iirimaa ja Kreeka poliitikud ja ministriametnikud. Juhtkolmiku töökoormus tuleb suur, sest lisaks tavatoimingutele ootavad järgmisel aastal ees Euroopa Parlamendi valimised; otsa saavad ka Euroopa Komisjoni liikmete volitused. Koordineerida ja rakendada tuleb Euroopa Liidu 2014.–2020. a pikaajalise eelarvega seotud seadusandlikke akte. Juhtkolmik püüab saavutada edasimineku EL-i prioriteetsetes valdkondades; jõupingutusi tehakse töstmaks Euroopa Liidu suutlikkust majanduslike, finants- ja sot-

Leedu jä

siaalsete raskustega toimetulekul.

Rail Balticu teema kütab kirgi

Eesti ja Läti jälgivad arusaadavatel põhjustel tähelepanelikult Leedu võimekusi eesistujarolli täitmisel. Juba on selgunud, et meie jaoks eluliselt tähtsat Rail Balticu projekti pole leedulaste eesistumiskoguni mitte mainitud. Paljud aga peavad just seda kõige olulisemaks ja ka reaalsemaks Läänemereäärsete riikide ühisprojektiks, mis peaks kasu tooma kõigile. Hiljuti andis oma toetuse Rail Balticu projektile ka Saksamaa liidupresident. Ei tahaks uskuda, et leedulaste indu pidurdab esialgne plaan rajada Rail Balticu peakorteri Riiga. Leedu saab poole aastaga tavatult palju rahvusvahelist tähelepanu. Eesistumisaeg pakub väärtuslikke võimalusi uute ärikontaktide loomiseks, mis võimaldab ligi tõmmata investoreid. Vilniuses ning teisteski suuremates linnades toimub ühtekokku rohkem kui 200 mitmesugust eesistumise seotud üritust ja sündmust. Nende seast tõusevad esile 20 tippkohtumist, millest võtavad osa ka uue liikmesriigi Horvaatia esindajad. Neil kohtumistel arutatakse energiaküsimusi ja Euroopa Liidu idapartnerluse programmi, mille kohta on Venemaa välisminister Sergei Lavrov ja tema Valgevene kolleeg juba oma hoiatavad lausungid avalikus-

Toidu käibemaks

kajastustes ei leidnud meie ettepanek toetamist.

Väiksem käibemaks elavdaks tarbimist

Väidetakse, et käibemaksu alandamisest tekiks riigieelarves puudujääk. Aga 20 aastat tagasi, mil Eesti eelarve oli hakkama väiksema käibemaksu määraga! Lihtne on ju rahva taskust raha võtta – maksu selle langetamise asemel üleöö tõsta, nagu seda käibemaksuga mõne aasta eest tehti. See aga on hoopis ära unustatud, et samasuur summa, mille riik toidu käibemaksust kokku korjab, jääb saamata ebaausate inimeste maksuvõlgnevuste pärast. Valitsus võiks vaeva näha ja mõelda hoopis sellele, mida annaks siin ära teha.

Silmakirjalik ja eksitav on rahandusminister Jürgen Ligi väide, et suurema võidu saaksid maksulangetamise puhul jõukamad inimesed, kelle toidukorv on luksuslikum. Tegelikult on otse vastupidi – vaesem pere kulutab toidule koguni ligi poole oma sissetulekust, jõukam pere aga hoopis väiksema osa. Kui te kulutate toidule näiteks 15 eurot, on see tunduvalt suurem

osa 400 eurot teeniva inimese palgast, kui 2500 eurot kuus teeniva inimese sissetulekust. Vaesemate perede huvides oleks maksulangetus õiglane ja oluline. Sellest oleks suur abi madalama sissetulekuga inimeste toimetulekuks. Arvestades Eesti elatustaset ja siinseid palku on toidukaup meil siiski väga kallis. Pealegi, toiduhinna tõusu kiirusel on olemas Euroopas juba mitmendat aastat esikohal.

Käibemaksu vähendamine alandaks inflatsiooni ning ergutaks turgu ja tarbimist, millest riik lõppkokkuvõttes hoopis võidaks.

Toidu käibemaks Euroopas üldjuhul madalam

Eesti on toiduainetele kehtiva ühtse 20-protsendise käibemaksuga Euroopa Liidus lausa esirinnas. Meie toiduarvetes on käibemaksu osakaal oluliselt suurem kui Soomes, Rootsis, Saksamaal, Tšehhis, Kreekas, Hollandis ja paljudes teistes riikides. Ja kui kasutatakse ka Eestile omast ühtset maksu määra, on seegi paljudel juhtudel Eesti maksumäärast tunduvalt madalam. Ainult Baltikum (Läti siiski alandab imikutoidult võetavat maksu) ja

MARIKA TUUS-LAUL
Riigikogu liige, Keskerakond

Mõned aastad tagasi kogus Keskerakond peaaegu 15 000 allkirja selle toetuseks, et toidukaupade käibemaksu alandataks 5 protsendile ja peatataks hinnatõus. See teema on mulle vägagi tuttav, sest olen seda Keskraktsiooni nimel Riigikogu ees kaitsnud. Nii sel kui ka paljudel teistel kordadel on meie eelnõu parlamendis menetlemisest välja hääletatud. Kahjuks olid siis selle küsimuse arutamise vastu ka sotsiaaldemokraadid ja nende tollane rahandusminister Ivrii Padar. Ka meedia-

Le Euroopa juhtriigiks

tanud. Moskva ja Minsk loodavad, et idapartnerlusprogrammi ei politiseerita, millest võib välja lugeda selge vihje Vilniusele.

Novembri lõpul võõrustab Vilnius EL-i idapartnerluse kolmandat tippkohtumist. Võimalik, et siis kirjutatakse alla assotsieerimisleping Ukrainaga. Moldova, Gruusia ja Armeeniaga tahetakse alustada pärast läbirääkimisi samasuguse lepingu sõlmimist. Sügisel toimub Vilniuses Euroopa Liidu Läänemerestrateegia foorum, millel on fookuses keskkonnakaitse, majanduskasv ja töökohtade loomine. Kogu Euroopa jaoks on oluline, et õnnestuks kõrgtasemelise energiakonverents, mis peaks andma ideid ja loodetavasti ka otsuseid EL-i energiaalase siseturu loomiseks. Vilniuses toimub ka Euroopa kodanike aastat lõpetav üritus, millel on eriline kaal järgmisel aastal toimuvate parlamendivalimiste eel. On ju Euroopa Parlament ainus EL-i esindusorgan, mille liikmeid valivad eurooplased vabadel valimistel ise.

Leedulased euroga liituma ei tõtta

Loodetavasti annab eesistumispoolaasta soodsa tõuke ka Leedu majanduskasvule. Täna on riigist töötus 11,5%, riigieelarve defitsiit -2,5%, riigivõlg ligi 40%, inflatsiooniprotsent 2,4 aasta lõikes. Õnneks oodatakse tänava Leedu SKP

NAABRID OMAVAHEL: Leedu eesistumise ajal hakatakse kohtumistel arutama Euroopa Liidu idapartnerlusprogrammi, mille kohta on Venemaa ja Valgevene hoiatavad lausungid avalikustanud. Moskva ja Minsk loodavad, et idapartnerlusprogrammi ei politiseerita, millest võib välja lugeda selge vihje Vilniusele. Fotol Leedu president Dalia Grybauskaitė ja Valgevene president Alaksandr Lukašenko.

kasvuks kolme protsenti, mis Euroopa Liidu keskmise kõrvale on hea näitaja. Vilniusest on saanud kena, üllatavalt roheline ja üsna hästi korrastatud pealinn. Silma hakkavad uued, julget arhitektuuri pakkuvad kõrghooned.

Leedu kaubanduskeskused on Baltimaade suurimad ning, vaatamata rahva mitte just liiga kõrgele elatustasemele, on need ostjatest pidevalt tulvil. Tundus, et hinnad on Leedus meie omadest madalamad, kohati koguni tuntavalt. Leedus

elavate tuttavatega rääkides kuulsin, et eurosooni nad erilisel kiirustal, ning tundus, et tegemist pole mitte pelgalt „hapude viinamarjade“ mõjuga. Nad lubasid jälgida, kuidas lätlased euroga uuel aastal harjuvad, ning siis asuvad

leedulased ise otsustama, mis rahaga nad Leedus edaspidi toimetavad. Riigi juhtivoliitikud on siiski arvamusel, et Leedu majandusele teeks eurosooniga liitumine peamiselt head. Küllap see nii tegelikult ongi.

ksu langetamisest võidakse tarbija

Taanis on toidukaibemaks sama suur kui üldine käibemaks. Samas on näiteks Suurbritannias toit käibemaksuvaba. Samuti nagu Iirimaa, Maltal, Küprosel olulisemate toidukaupade ja mittealkohoolsete jookide müügil. Väga sageli on aga käibemaks vaid mõneprotsendine. Näiteks Saksamaal ja

Prantsusmaal on toidu käibemaks 7%, Hollandis 6%, Luksemburgis 3%, Itaalias olulistel toiduainetel 4% ja muidu 10%, Tšehhis 10%, Belgias 6% ja 12%. Soomes vähendati käibemaks mõni aasta tagasi 22 protsendilt 13 protsendile, nüüd tõsteti 14 protsendile.

Kui maksusoodustused mujal toimivad, siis miks peaksime meie erandid olema?

Kauplused lubavad käibemaksu võrra hindu alandada

Valitsusparteid ütlevad, et maksuandamisega hinnad tegelikult allapoole ei lähekski

ning et võidaksid vaid kauplused ja tootjad. Samas väidavad kõikide suuremate poekettide esindajad, et kui riik ei võtaks enam 20% endale ja alandaks toidu käibemaksu, kauplustes müügihinnad langeksid. Lubatakse lausa riigiga leping sõlmida hindade langetamise kohta. Nii näiteks kinnitas Prisma tegevdirektor Janne Lihavainen, et kui riik alandaks käibemaksu, langetaks Prisma toidukaupade hindu 20%. Praegu läheb poekassasse makstavast 10 eurost riigile 1,7 eurot, poe kasumisse aga heal juhul 10–20 senti. Hinnad langeksid juba kasvõi sellepärast, et jaekaubanduses on konkurents sedavõrd tihe – igauks tahab teist üle lüüa ja hindu alla lasta lootuses, et inimesed hakkavad siis temalt rohkem ostma. Miks siis Eesti ei võiks toidu käibemaksu alandada, kui valdavalt kogu Euroopa seda teeb?

Kui mõne aasta eest kiirkorras tõsteti käibemaks määr 18 protsendilt 20 protsendile, siis öeldi, et seda tehti ajutiselt. Nüüd võiks vähemalt endise maksumäära ennistamisest alustada – langetada üldine käibemaks määr 18 protsen-

dini. Seejärel aga teha maksusoodustusi toiduainetele. Kumbagi meie tänane valitsus ei planeeri. Küll aga kavandatakse Riigikogu valimiste aastal langetada tulumaksu määra. Aga see ei anna soodustusi nendele, kel puudub teine tulu – pensionäridele, üliõpilastele, töötutele – ega ka väikesepalgalistele, kes võivad sellisest maksuandusest vaid mõne euro aastas. Küll aga võidavad sellest suurepalgalised, kelle niigi paksu rahakotti kopsakas summa juurde tuleb. Minister Ligi ütleb, et Eestis pole probleemiks nälg, vaid ülekaalus. Ju siis rahandusminister pole kuulnudki, et 45 tuhat last elab Eestimaal absoluutses vaesuses ja 18 000 on vaesusriskis. Ja et reaalpension ehk pensionide ostujõud on Statistikaameti andmetel hinnatõusude tõttu pidevalt kahanenud ja et üksielavad pensionärid peavad ots-otsaga kokkutulekuks sente veeretama.

Kordan: toidu käibemaksu alandamine aitaks vaesemaid peresid paremale järjele. Aga Eesti tänast valitsust see ei huvita.

Euroopa noored liberaalid suvekoolis

ALEKSANDRA PAVLOVA, Keskerakonna noortekogu juhatuse liige

Juunikuus toimus Belgias Brüsselis Euroopa Noorte Liberaalide (LYMEC) suvekool. Teemaks oli „Noorte roll Europarlamendi valimistel 2014“.

Mitmepäevasele üritusele osales üle 80 inimese erinevatest organisatsioonidest. Eesti Keskerakonna noortekogu oli seal esindatud kogu viie liikmega.

Arvestades seda, et Euroopa Parlamendi järgmiste valimiste on jäänud vähem kui 12 kuud, arutlesid noored peamiselt selle üle, kuidas valimisprotsessis oma maailmavaadet levitada ja omi soove kuuldavaks teha. Suvekooli käigus jõudsid eri riikide noored võrdlemisi konsensuslikule arvamusele, et parim viis oma sõnumit edasi anda on seda teha just erakondade abil, aktiivselt osaledes erakonnapoliitikas. Leidsime ühiselt: Euroopa Parlamendis peavad olema esindatud ka noorte huvid!

Suvekooli raames avanes võimalus kohtuda Euroopa tipp-poliitikutega. Üks nendest oli Sir Graham Watson, kes on praegune Euroopa Liberaalide (ALDE) president ja Europarlamendi liige. Arutelu käigus puudutasime teemasid, mis on aktuaalsed ka Eestis – näiteks noorte tööpuudus. Samuti käsitlesime noorte valimisaktiivsust, võimalusi Euroopas haridust omandada, Euroopa Liidu perspektiive, seda, kuidas noored valijad ise saaksid muuta poliitikat.

Leian, et seesugused rahvusvahelised kohtumised on väga olulised, kuna organisatsioonide vaheline kogemustejagamine lisab noorteühendustele motivatsiooni, aitab ideid ellu viia ning uute mõteteni jõuda.

Järgmine traditsiooniline Euroopa noorte liberaalide üritus toimub 6.–8. septembrini Portugali pealinnas Lissabonis. Sinna on oodatud ka Eesti Keskerakonna noortekogu esindajad.

Tallinn 10130
Toom-Rüütli 3/5
www.kesknadal.ee

Filmi „Verised kodud”, Tallinna TV ja Vaba Mõtte Klubi mõju vaatajaile

kajastavad eelmises Kesknädalas ilmunud Mart Ummelase vastukriitika rohked kommentaarid. Alljärgnevalt mõni näide.

Sõna sekka 2013-07-10 10:46:17

Ma ei rõhutamaks niipalju seda Tallinna TV-d kui KE propagandatoru. Vaatan ka ise valikuliselt seda kanalit ja see, mida mina seal näha tahan ja näen, rahuldab mind täiesti. Kuna KE on Tallinnas võimul, on arusaadav, et ka tema TV kanal on teatud suunitlusega. Ega ometi keegi arva, et ka Tallinna TV peab teiste Eesti TV kanalite kombel Ansipit ja klikki ülistama? Ometi on ka Eestis olemas kanal, kust saab tõest infot, mida klikitorud ei paku.

Kuid kui rääkida näiteks Tallinna TV saatest Vaba Mõtte Klubi, mida ma alati huviga vaatan, siis pole ma sealt kordagi KE ülistamist leidnud. Valitsuse aadressil tehakse seal tugevat ja õiget kriitikat, kuid nagu juba enne keegi ütles, valitsust ja rahvast ning riiki Eestis samastada ei saa, see valitsus töötab kellegi teise, mitte oma rahva huvides.

Kokkuvõtteks: Tallinna TV, Tallinna tänavaukude ja Tallinna hariduse kirumine ei tööta enam, klikiklaköörid!

Lisan 2013-07-10 10:49:46

Lp. Mart Ummelas, kui planeerite uue hooaja Tallinna TV saateid, palun enda ja õige mitmete vaatajate poolt, kellega rääkinud olen, Vaba Mõtte Klubi saateaga pikendada vähemalt 1,5 tunnini. On ilmne, et mehed räägiksid palju rohkem ja pikemalt, kuid peavad jälgima vestlusjuhi märguandeid jutu lõpetamiseks.

vaagija 2013-07-11 10:51:12

Filmi „Verised majad” näitamine TTVs oli väärt ettevõtmine - veelgi enam, usun päris kindlasti, et tänu nii ausale kriitikale, mida ei ole võimalik enam võimude poolt maha vaikida, avaldatakse seda vahel ka isegi valitsusmeelses meedias, nii ka praegu - KANAL 2 oskas seda isegi TTV-d ennetavalt avaldada (!). See näitab veelkord, kui vajalikud on rahvale TTV ja Kesknädal. Samas sellised saated, nagu kümne miljoni afääri ja VEB-fondi avalikustavad saated „Mõtlemine taas” ja „Vaba mõtte klubi” jääksid kõik rahval nägemata ilma TTV-ta. Jõudu ja jaksu Mart Ummelasele selle väerika opositsioonitöö tegemisel! (Vaatajata sellele, et siia on ilmunud uued või uuendatud padulaimajad.)

U 2013-07-12 13:36:25

Olen ka seda meelt, et see film tuleb saata kindlasti dokumentaalfilmide konkurssidele maailmas. Las maailm ka saab teada tõe.

Hella 2013-07-13 11:09:18

Väga hea ja vajalik artikkel Hr Ummelaselt. Aitäh! Ka mina soovin, et selle Eesti Omandireformi ja sundüürnike tege- likkust kajastava filmiga tuleks minna ka rahvusvahelistele dokumentaalfilmide festivalidele ning populariseerida seda maha vaikida püütavat „Eesti edu” varjatud hinda ning tege- likkust seeläbi ka maailma intelligentidele.

Kingitus rikastele

Rahandusminister Jürgen Ligi selgitagu, miks jätkub Eesti Vabariigis raha ainult tulumaksumäära vähendamiseks, millest kasu saavad peamiselt kõrge sissetulekuga elanikud. Selle kingituse rikastele mak- savad kinni kehvelmal järjel olejad või lausa vaesed tarbimismaksude pideva tõstmise kaudu. Ta tehku selgeks, miks maksutuludest moodustab meil tarbimismaks 19%, millega Eesti on tõusnud konkurentsitu- lusele Euroopa Liidus; tavaliselt on see näitaja kõvasti alla 10%.

Asta Luksepp Elvast, Tartumaa

Vormilt erandlik lugejakiri

Toimetusse saabus see õnnitluskaart (**vt kõrval!**), mille tagaküljelt saab lugeda:

„Kurb on, et kogu Eesti deformeeritud erakond kannab uhket nime Reformierakond. Korrektne oleks: Deformierakond. On ju nn reformaatorid tegelikult reformaatorid. Selline on praeguseks kujunenud seis.

Arvamusavaldus anonüümseks jääda soovijalt

„Platsipuhastus“ pani nahka Eesti nokia

Üks Kesknädala vaagiva mõttega sõpru tuletas veelkord meelde, et meie geniaalseks kuulutatud kahekordse noorpeaministri ja Margaret Thatcheri usina õpilase Mart Laari peamise loosungi „Plats puhtaks!” kõrval muudkui kuulutati: meile, põhja- maalastele, pole oma põllumajandust ülepea vajagi - meie ostame odava toidu Lõunast sisse! Aga Eesti põllumajandusele otsitagu alternatiivi! (Kas päitinduses ja litsinduses?) Et kes suudab ennast ise aidata, seda aitab ka riik! Ekstaole...

Nõnda aeti meie talupidajad, ka need noored, kes tulid linnast tagasi esivanemate talusid taastama, välismaalt sisse trüügiva odava toidukauba pärast juba üsna alguses pankrotti. Nii pandigi nahka eestlase igipõline, palju sajandeid oma rahvast edukalt toitnud nokia - eestimaine põlluharimine ja kodumaine toit.

Kui Euroopa Liit sooviks ise olla õiglase erinevate rahvaste ja riikide liit, siis peaks ta õigluse nimel lõpetama võrdselt kõigile liiduriikidele kõik põllumajandustoetused. Kui põllumajandus- toetusi üldse jagada, siis peaksid toetusi saama kõik riigid võrd- selt, leiab see Kesknädala lugeja.

VÄLISEESTLANE ARVAB

Eestlaste loomuses on kummardada võimu ees

Maikus külastas Eestit, sealhulgas Tarvastut pariislanna **Ene Rämmeld**, kes on eestlastele hästi tuntud eelkõige Tiinana filmist „Libahunt”.

Kohaliku ajalehega **Tarvastu Teataja** muljeid ja mõtteid Eestist jagades ütles küllaline muu hulgas:

„Olles juba 33 aastat elanud Prantsusmaal, paneb mind alati imes- tama, kui eestlased ei saa aru sealsetest streikidest, pidades seda lapsikuks. Aga ka kuude viisi kestnud streigid lõppevad seal sel- lega, et parlament ja valitsus peavad tegema muudatusi, ja see kõik käib inimeste elu-olu parandamise nimel. Rahulikult teel ei saavutata kahjuks mitte üheski riigis mitte midagi. Eestlaste loomuses on ikka mõisnike orjata ja kummardada võimu ees. Eestis on ametiühing olematu ja ta ei tööta tavainimese kasuks. Ma ei saa aru, miks ei minda EL riikidest ametiühingutööd õppima. Tallinn on täis ministrite loosungeid ilusast Eestimaast, aga kus on teod? Mida tehakse valitsuses, et pensionid ja palgad oleksid Eestis Euroopa tasemel ja inimväärsed? Kaubad on poodides sama kallid kui suurriikides, aga palgad kolm-neli korda väiksemad. Millest see kõik tuleb?”

Tahaks näha elu tõusu

Kas tõesti taevaski sellest aru ei saa, kui väsinud on maailm, ja meie ka? Kui kõik oma pimeduses põleme, miski ei ühenda me hingi, oleme kui unes ümberringi.

Peame kannatama muresid. Euroopa näeb ja vaikib. Omaenda juhid meid jätnud on maha, ei näha, ei kuulda inimesi taha.

Poliitikud, kas te tõesti ei näe, et me, eestlased, teie rahvas oleme? Ootate, et oma verd ohvriks toome? Ei - vastupidi, seda me ei tee!

Milleks vaba rahvas virelema pandi? Miks meil on elus tarvis armuandi? Las proovivad poliitikud Toompeal viirust! Kas suudavad nutta, kurta, raevutseda? Tahaks näha...

Õilme Trisberg, Tallinn

Veelgi võimalikke linnapeakandidaate

„Ma oleksin väga hea linnapea!” need olid imeliselt „kuldse- d” sõnad Vilja Savisaar-Toomasti suust. Läbi naerupisarate loen ja näen peavoolumeedia jäärpäiseid ponnistusi eksponeerida seda, kelle peamised saavutused tuginevad üksnes eksabikaasa nimele. Aga eks eesmärgi nimel kõlbab mis tahes abinõu.

Kui „Pehmetest ja karvastest” võrdluskandidaate otsida pole kül- lalt tõsimeelne, siis rahva poolt armastatud Kihnu Virve sobiks Tallinna linnapeaks kandideerima ometi - tal on oidu ja kavalust, aga eeskätt rahva usaldust. Usun, et hääletesaa tuleks tal oluliselt suurem kui ennastimetleval proual.

Üldiselt aga: rahval on (poliit)tsirkusest kõrini! Või on mõnel sel- lest ikka veel liiga vähe?

Leo Mürkhein, tallinlane

Ressursipõhine mõtlemine viib edasi

Demokraatiale pole alter- natiivi, kapitalistlik arengu- tee on inimkonna loomuliku arengu tee.

Kapitalism oli progressiivne seetõttu, et kapital teenib kapita- tali omanikku. Demokraatia annab kapitali omamise õiguse kõigile, saab tekitada tootjate paljususe, mis on turumajan- duse toimimise tingimuseks. Õigusriigi alusprintsüübid ta- gavad omaenda kapitaliga loodud lisaväärtuse kasutamise oma elu edendamiseks ja oma laste üleskasvatamiseks. Niisama lihtne see ongi. **Edasiminekuks tuleb pöör- duda tagasi kapitalistlikule arenguteele.**

Eestlase loomulik mõtlemine on **ressursipõhine. Peami- seks kapitaliks on intellektu- aalne kapital:** „...ülemaks kui hõbevara, kallimaks kui kulla- koormad...” Eestlaste riiklus siin Euroopas on arenenud kaua - 7 või koguni 11 tuhat

aastat. Elanud üle kõik katkud, slaavi hõimude röövretked ja võõrvõimud. Ikkagi põhjala karmis kliimas jonnakalt loon- nud oma kultuuri, säilitanud oma keele ja maailmavaate. Tähtsam kui iseseisvus on eest- lase kultuurile toetuv ühis- kondlike suhete süsteem, samuti kui „teistes riikides”, s.t taimerriigis (metsas) ja looma- riigis. Siit eestlase loomulik mõtleminegi. Peamine on suhe metsaga, põllumaaga, merega ja nüüd ka taevaga.

Allikavee selgusega näeme, kuivõrd vajalik on alustada haldusreformiga sisuliselt. Omavalitsuste reformi kohta oskame lugeda põhiseadusest: **omavalitsus korraldab kõik kohaliku elu küsimused.** See tähendab alustamist **eestlase kultuurile vastava, majan- duse loomuliku struktuuri (taristu) taastamisega.** Tähtsaim on kiiresti lõpetada **põllu ja mulla tapmine.**

Eestlaste riigis arenenud talu pidamiskultuur välistas selle. Eelkäijatelt päritud muld toitis rahvast, põld rõõmustas nii lindu ja looma kui ka inimest. Põld anti järeltulijale edasi mitte halvemas seisundis. Isegi okupatsioonialajal arenes põllupidamine tänu tehnika arengule edasi - kesa asemele tuli efektiivsem, kolme põllu pidamise kultuur. Rohttai- med, kes on ka elu võimalik-

kuse loojaks maakeral, las kas- vavad igal põllul iga kolme aasta tagant.

Pole ju saladus, et mulla välja- kurnamine sai olla maiade hukkumise, nende lahkumise põhjuseks. Eestlase kultuurile vastav loomuliku majanduse struktuur välistab Eestis **mulla väljakurnamise.** Säästlik ja sotsiaalne turumajandus tagab „praeguse ja tulevaste põlvete edu” - japaastab karrikuriteraha.

Meie eelkäijad valisid elu- paigaks koha Euroopas, kus mets ja rohi nii kaugel põhjas kõige paremini kasvavad. Eestlase riik sai, saab ja peab ennast ise ära toitma. Kogu toit Eestist - see on meile **julge- olekuküsimus**, eriti praegu. Selle lahendamise **omavalitsus- lik haldusreform.** Praegusel reformarite ärikalikul „tõmb- lemisel” (1 pluss 2 võrdub 1) pole midagi ühist haldus- reformiga. Rahapõhine mõt- lemine on väärdjalik, on viinud skisofreenilise võimutsemi- seni. On viinud eestlaste riigi ennenägematute raskusteni - rahvaarvu drastilise vähene- miseni, mis hullem kui peale katku. Aga „umbrohi” ei hä- vine... Ka kõige skisofree- nilisem võimutsemine ei suuda hävitada kogu elu meie isade maal.

Talumees Jaak, Põltsamaa alt

HIIVFOLK

Homme algab Hiiumaa Folk

Hiiumaale on oodatud kõik pärimusmuusika austajad - alguse saab üheksas Hiiumaa pärimusmuusikafestival Hiiv Folk, mis toob 18.-21. juulini saarele 200 esinejat.

Festivali keskne toimumis- koht on Kassari kiigeplats, kus kõlavad kontserdid reedel ja laupäeval varasest pärastlõunast kuni keskööni. Aga folgielamusi pakutakse üle kogu saare.

„Tänavu oleme taas pannud suuremat rõhku sellele, et festival ei piirduks ainult Kassariga, vaid igal hiidlasel oleks võimalik üritustest osa saada oma koduvallas,” kõneleb festivali peakorral- daja Astrid Nõlvak.

Eestlanna Pariisis

Filmis osalenud näitlejad Laine Mägi (vasakul) ja prantslanna Jeanne Moreau.

Armastusfilmid ei alga tavaliselt surmaga nagu see lugu, aga sellegipoolest on tegemist armastusfilmiga ja lisaks veel väga erilise, mille pealkirjaks saksa keeles „Eine Dame in Paris“ ja mille on teinud Ilmar Raag, kes on tänu sellele filmile Saksamaal omaks võetud.

Retsensioon: Eine Estin in Paris. Väljaanne: Baltische Rundschau, 1. juunil 2013
TAUNO M. LANG, München
Saksa keelest refereerinud **Reet Kudu**

Anne (Laine Mägi) on oma mäluõnnetusse vajunud ema eest kuni tema viimse hingetõmbeni tõelise armastusega hoolitsenud, lõpuks on hooldatav surnud. Mida edasi?

Ta abielu on juba ammu lagunenu,

lapses on kodust ära, ja nüüd seisab viiekümne naine ihuüksi ning ilma igasuguste perspektiivideta kesk tuuliselt külma Põhjamaa talve. Nii keerab ta Eestile selja, sest siin pole enam midagi, mis teda kinni hoiaks. Ja tiivustatud Joe Dassin'i laulusõnadest „*Si tu t'apelles melanacolie*“ ja tütarlapselikest unelmaist seab ta end valmis reisiks maailma kõige romantilisemaks kuulutatud armastuslinna – Pariisi. Aga ta maandub varsti tagasi reaalsusse, kui peab hakkama hoolitsema pahura väliseesti daami eest, sest isegi tema kui väljakoolitatud haiglaõe jaoks ületavad need tujud igasuguse piiri. Prantsuse kino suur staar *Grand Dame* Jeanne Moreau mängib kapriisset Fridat sedavõrd autentselt, et sellele mängule ei suuda leida pisematki laidusõna. Tema kangelanna pidi Stalini terrori ajal Eestist põgenema, aga temast ei saanud mingit hädist saatusele allavanduvat, vaid Frida elas armuseiklustes põnevat elu. Isegi vanas eas on ta veel tuvil elu- ja armuõudu ega ole muutunud närtsinud ja jõuetuks vanamutikeseks, seepärast ei taha ta, et temast palju noorem armuke Stephane (Patrick Pineau) igasuguseid hoolitsetajannasid talle kaela saadaks.

Anne mõjub algul metropoli platsidel ja tänavatel, aga ka antiiksete esemetega täidetud korteris nähtamatu ja kohanematuna, justkui kaotsiläänuna. Ta tuleb teisest maailmast, millel tema praeguse Pariisi eluga midagi ühist pole. Tänapäeval on raske aru saada, et „Burda“ ja „Quelle“ lõikelehed ja kataloogid olid „raudse eesriide“ taga väga hinnas mõistmaks, mis on väljaspool „en vogue“.

Teistsugust elu on elanud Frida,

kes siidi mähituna oma magamistoas troonib ja laseb Annel end teenida, kusjuures too ei suuda kuidagi vana naist rahuldada, kuigi vaene õnnetuke seda igati teha püüab. Mitte midagi pole madaamile küllalt hea.

Ainult Stephane suudab kahe naise suhteid kuidagi klaarida ja neid lepitada. Frida saab aga väga hästi aru, kelle ta Annes enda jaoks leidnud on, ja varsti avab ta oma südame, et algaks kahe eestlanna omapärane ja hingeminev „armastuse lugu“, mille harmoonilise kokkukõla võimaldavad eelkõige ühised eesti juured.

Ilmar Raag on suutnud oma filmiga luua hämmastavalt kammerliku filmi, kus kaamera suudab usutavaks teha miimika, liigutused, kõik selle, mida pole sõnades. See on õrn film väga liigutava looga, mis käsitleb vanaduse küllaltki ebamugavat aspekti: väärikust ja erootikat, üksindust ja surma, aga ka kodust hoolidust kui moodsat orjapidamist, kusjuures idaeurooplastest põeta- jaid eksporditakse välismaale üksnes tänu nende odavusele. Filmitegija pole selle looga Eestis just eriti loorbereid löiganud, sest tema film ei sobi Euroopa musterõpilase kuvan-

Filmitegija pole selle looga Eestis just eriti loorbereid löiganud, sest tema film ei sobi Euroopa musterõpilase kuvandiga, mida Eesti tahab endast välismaal luua, kuigi riigis puudub korralik sotsiaalne infrastruktuur ja kõrgesti haritud töäjõud maalt lahkub.

diga, mida Eesti tahab endast välismaal luua, kuigi riigis puudub korralik sotsiaalne infrastruktuur ja kõrgesti haritud töäjõud maalt lahkub. Ilmselt on viimane aeg, et poliitikutud asja sügavuti käsile võtaksid, sest muidu ei jõua see eeskujulik õpilane Euroopa koolis üldse enam edasi kõrgetematesse klassidesse.

Jeanne Moreau ja Laine Mägi valimisega peaosadesse on

Ilmar Raagil olnud eriti õnnelik käsi. Eesti tipinäitlejat tahaks edaspidi kindlasti rohkem näha. 85-aastast prantsuse staari sooviks aga lõputult imetleda, nüüd on ta niisiis ekraanil Eesti filmis, aga kahjuks mitte Saksa omas. Ja vastavalt sellele ei saa sakslased nautida prantslanna veidi murdunud kõnemaneeeri ja Laine Mägi võluvast sõjajärgne „*American way of life*“ [Ameerika elulaad]. Kui Gene Kelly tantsiskles läbi tänavate George Gershwin muusika saatel, oli see Bosse jaoks suur edu, mis tõi kaasa mitu *Oscar*'it. Peaaegu 60 aastat hiljem jõudis kohale „*Une Estonienne a Paris*“, sest käes oli aeg, et kaks eestlannat teineteist avastaksid ja oma kõige varjatuid elu-unelmaid pihiks. Sundimatult ja märkamatult kujundasid filmitegijad sellest loost ühe südamliku „*ménage a trois*“, mis elu kõrgis tema varjundeis kõlada lasi. Võib-olla pole film kassatükk, aga sellegipoolest on tegemist väikese Eesti suure kinoga.

See oli viiekümne aastate algul, kui ekraanidele ilmus „Ameeriklane Pariisis“, kaugelt ookeani tagant, ja nii jõudis kohale sõjajärgne „*American way of life*“ [Ameerika elulaad]. Kui Gene Kelly tantsiskles läbi tänavate George Gershwin muusika saatel, oli see Bosse jaoks suur edu, mis tõi kaasa mitu *Oscar*'it. Peaaegu 60 aastat hiljem jõudis kohale „*Une Estonienne a Paris*“, sest käes oli aeg, et kaks eestlannat teineteist avastaksid ja oma kõige varjatuid elu-unelmaid pihiks. Sundimatult ja märkamatult kujundasid filmitegijad sellest loost ühe südamliku „*ménage a trois*“, mis elu kõrgis tema varjundeis kõlada lasi. Võib-olla pole film kassatükk, aga sellegipoolest on tegemist väikese Eesti suure kinoga.

Jeanne Moreau on oma kehalises olekus eestlastele kuidagi väga sarnane ja seepärast tundus filmis väga usutav, et ta on kord Fridana Pariisi eestlaste lauluproovides osalenud. Aga oleks veelgi parem, kui näitlejatar osaleks kord ka iseendana Eesti suurel laulupeol, et omal nahal kogeda, kuidas eestlased suudavad lauldes kogu keha ja hingega üheks saada.

Just seepärast on väikese riigi suurim jõud tema kultuuris. Laulupidu leiab aset teatavasti aastal 2014, ja Laine Mägi võiks ehk kaasa aidata, et ka „*Une Parisienne a Tallinn*“ ükskord teoks saaks.

Tõlkijalt: Tauno Langi ema Svea Lang oli jõukate ning mõjukate Eesti Vabariigi äriinimeste tütar ja pidi seepärast sõja ajal Eestist põgenema. Tal oli kuus last, neist Tauno M. Lang on Eestisse ja eriti Eesti laulupidudesse armunud. Ta vaatas filmi „Eestlanna Pariisis“ kolm korda ja kirjutab sageli eestiteemalisi lugusid.

TALLINNA TV 22. – 28. juuli

ESMASPÄEV, 22.07

08:00	TÄNA. Nädala kokkuvõte*
09:00	Aleksei Turovski lood*
09:30	Linnaosa lood*
10:00	TÄNA. Nädala kokkuvõte*
11:00	Hõimurahvadok. Püha mägi*
11:30	Pühapäevatee*
12:30	Vintskapist soklini*
13:00	Luubi all*
13:25	Kultuurimeetri arhiivist. Dodin Kuldsel maskil*
13:55	Nava Lava 2011. Luuleentendus. Sõja laul*
14:50	Info TV
17:30	Kultuurimeetri arhiivist. Dodin Kuldsel maskil*
18:00	TÄNA. Uudised
18:15	Draamaseriaal. Keelatud armastus. Otse südamesse 136/142
19:00	TÄNA. Uudised
19:15	Draamaseriaal. Armuleek 135/304
20:00	TÄNA. Lühiauudised
20:05	OTSE: Suvemiks
21:00	TÄNA. Uudised
21:15	Jäljed*
21:45	Ameerika eestlased, vol 2, 6/13*
22:15	Paabel (USA, Prantsusmaa, Mehhiko, 2006)
00:40	TÄNA. Uudised*
00:55	Suvmiks*
01:50	Draamaseriaal. Armuleek 135/304*
02:35	TÄNA. Uudised*
02:50	Jäljed*
03:20	Ameerika eestlased, vol 2, 6/13*
03:50	Info TV

TEISIPÄEV, 23.07

08:00	TÄNA. Uudised*
08:15	Suvmiks*
09:10	Draamaseriaal. Armuleek 135/304*
09:55	TÄNA. Uudised*
10:10	Draamaseriaal. Keelatud armastus. Otse südamesse 136/142*
10:55	Jäljed*
11:25	Suvmiks*
12:20	Maatriks +*
12:50	Paabel (USA, Prantsusmaa, Mehhiko, 2006)*
15:15	Info TV
17:30	Jäljed*
18:00	TÄNA. Uudised
18:15	Draamaseriaal. Keelatud armastus. Otse südamesse 137/142
19:00	TÄNA. Uudised
19:15	Draamaseriaal. Armuleek 136/304
20:00	TÄNA. Lühiauudised
20:05	OTSE: Suvmiks
21:00	TÄNA. Uudised
21:15	Mõtlemisega*
22:15	Vinyan (Prantsusmaa, Belgia, Suurbritannia, Austraalia, 2008)
23:50	TÄNA. Uudised*
00:05	Suvmiks*
01:00	Draamaseriaal. Armuleek 136/304*
01:45	TÄNA. Uudised*
02:00	Mõtlemisega*
03:00	Info TV

KOLMAPÄEV, 24.07

08:00	TÄNA. Uudised*
08:15	Suvmiks*
09:10	Draamaseriaal. Armuleek 136/304*
09:55	TÄNA. Uudised*
10:10	Draamaseriaal. Keelatud armastus. Otse südamesse 137/142*
10:55	Pärast tunde*
11:25	Suvmiks*
12:20	Mõtlemisega*
13:20	Vinyan (Prantsusmaa, Belgia, Suurbritannia, Austraalia, 2008)*
14:55	Info TV
17:30	Pärast tunde*
18:00	TÄNA. Uudised
18:15	Draamaseriaal. Keelatud armastus. Otse südamesse 138/142
19:00	TÄNA. Uudised
19:15	Draamaseriaal. Armuleek

137/304	TÄNA. Lühiauudised
20:00	OTSE: Suvmiks
21:00	TÄNA. Uudised
21:15	Meedia keskpunkt

21:45	Kus on Bob Dylan? (USA, Saksamaa, 2007)
00:05	Mina, tallinlane*
00:35	TÄNA. Uudised*
00:50	Suvmiks*
01:45	Draamaseriaal. Armuleek 137/304*

02:30	TÄNA. Uudised*
02:45	Meedia keskpunkt*
03:15	Info TV

NELJAPÄEV, 25.07

08:00	TÄNA. Uudised*
08:15	Suvmiks*
09:10	Draamaseriaal. Armuleek 137/304*
09:55	TÄNA. Uudised*
10:10	Draamaseriaal. Keelatud armastus. Otse südamesse 138/142*
10:55	Meedia keskpunkt*
11:25	Suvmiks*
12:20	Kus on Bob Dylan? (USA, Saksamaa, 2007)*
14:40	Mina, tallinlane*
15:10	Info TV
17:30	Meedia keskpunkt*
18:00	TÄNA. Uudised
18:15	Draamaseriaal. Keelatud armastus. Otse südamesse 139/142
19:00	TÄNA. Uudised
19:15	Draamaseriaal. Armuleek 138/304
20:00	TÄNA. Lühiauudised
20:05	OTSE: Suvmiks
21:00	TÄNA. Uudised
21:15	Dokumentaalfilm. Tulest tulnud
22:15	Pillimeeste klubi*
23:15	Ühistegevuse pooltund*
23:40	Vaba mõtte klubi*
00:40	TÄNA. Uudised*
00:55	Suvmiks*
01:50	Draamaseriaal. Armuleek 138/304*
02:35	TÄNA. Uudised*
02:50	Info TV

REEDE, 26.07

08:00	TÄNA. Uudised*
08:15	Suvmiks*
09:10	Draamaseriaal. Armuleek 138/304*
09:55	TÄNA. Uudised*
10:10	Draamaseriaal. Keelatud armastus. Otse südamesse 139/142*
10:55	Ühistegevuse pooltund*
11:20	Suvmiks*
12:15	Dokumentaalfilm. Tulest tulnud*
13:15	Pillimeeste klubi*
14:15	Vaba mõtte klubi*
15:15	Info TV
17:35	Ühistegevuse pooltund*
18:00	TÄNA. Uudised
18:15	Draamaseriaal. Keelatud armastus. Otse südamesse 140/142
19:00	TÄNA. Uudised
19:15	Draamaseriaal. Armuleek 139/304
20:00	TÄNA. Lühiauudised
20:05	OTSE: Suvmiks
21:00	TÄNA. Uudised
21:15	Kas tohib?*

21:45	Inimese mõõde*
22:15	Kurtisaani päevik (USA, 2009)
23:30	Tallinlase tarbeks*
23:55	Valgust!*
00:25	TÄNA. Uudised*
00:40	Suvmiks*
01:35	Draamaseriaal. Armuleek 139/304*
02:20	TÄNA. Uudised*
02:35	Inimese mõõde*
03:05	Tallinlase tarbeks*
03:30	Info TV

LAUPÄEV, 27.07

08:00	TÄNA. Uudised*
08:15	Suvmiks*
09:10	Draamaseriaal. Armuleek 139/304*
09:55	TÄNA. Uudised*
10:10	Draamaseriaal. Keelatud armastus. Otse südamesse 140/142*
10:55	Ameerika eestlased, vol 2, 7/13*
11:25	Suvmiks*
12:20	Terve tervis*
12:50	Tallinlase tarbeks*
13:15	Linnaosa lood*
13:45	Elu peeglis*
14:15	Mina, tallinlane*
14:45	Info TV
16:30	Inimese mõõde*
17:00	Kas tohib?*
17:30	Terve tervis*
18:00	Hõimurahvadok. Ohvriallikas
18:30	Aleksei Turovski lood*
19:00	Kümnevõistlus 13/27
19:30	RMK Kõrvemaa triathlon 2013*
20:00	TÄNA. Uudised
20:15	Põnevusseriaal. Arne Dahli "Koo mäeharjale mingem"
21:45	Augustibluus 2012. Dramamama
22:40	Maatriks*
23:25	Linnaosa lood*
23:55	TÄNA. Uudised*
00:10	Elu peeglis*
00:40	Kas tohib?*
01:10	Hõimurahvadok. Ohvriallikas*
01:40	Aleksei Turovski lood*
02:10	RMK Kõrvemaa triathlon 2013*
02:40	Augustibluus 2012. Dramamama*
03:35	Info TV

PÜHAPÄEV, 28.07

08:00	TÄNA. Uudised*
08:15	TeTeVeke. Multifilmid*
08:30	Aleksei Turovski lood*
09:00	RMK Kõrvemaa triathlon 2013*
09:30	Luubi all*
09:55	Teeme ise*
10:20	Pillimeeste klubi*
11:20	Kas tohib?*
11:50	Pühapäevatee*
12:50	Põnevusseriaal. Arne Dahli "Koo mäeharjale mingem"
14:20	Maatriks*
15:05	Info TV
16:00	Loodusetark 15/22
16:45	Loodusetark 16/22
17:30	Valgust!*
18:00	Elu peeglis*
18:30	Vintskapist soklini*
19:00	Kümnevõistlus 14/27
19:30	Kultuurimeetri arhiivist. Mati Hint
20:00	TÄNA. Nädala kokkuvõte
21:00	Nava Lava 2008: Jukra Jazziõhtu. Lembit Saarsalu TAFF klubis 2/2
22:50	Terve tervis*
23:45	TÄNA. Nädala kokkuvõte*
00:15	Luubi all*
01:40	Teeme ise*
02:05	Vintskapist soklini*
02:35	Kultuurimeetri arhiivist. Mati Hint*
03:05	Jazziõhtu. Lembit Saarsalu TAFF klubis 2/2*
04:00	Info TV

Nädala juubilar VLADIMIR MAJAKOVSKI 120

Kui lühidalt öelda midagi Vladimir Majakovski kohta, siis – ta oli poeet-võitleja-novaator. Ta oli see suur sõnakunstnik, kes ei valinud endale „teed, mis sissetallatud ja kerge“, vaid astus omaenda leitud radamööda. Majakovski looming on vastuoksuslik ja keeruline. Ta teostas endas ise vaevarikka poliitilise perestroika...

„Tänu“ omaaegsele kooliprogrammile on Majakovski üks sellise luulesuuna eestvedaja nagu futurism, paljude jaoks eelkõige Suure Oktoobri laulik. Kõik me mäletame tema lühirealist astmelisi värse. Poeet väitis, et astme-efekti lõi ta selleks, et tema luuletus sööbiks lugejale hästi mällu. „Kurjad keeled“ muudugi väitsid, et see oli tal kaval võte rohkem raha teenida, sest tolal maksti rea pealt.

Vanemale põlvkonnale on kõige rohkem meelde jäänud tema luuletus „Nõukogude passist“ ja see, mis pörutab: „Sõõ ananasse, laanepüüd mälu. Sinu viimnepäev saabub, pursui!“. Enne revolutsiooni oli Majakovski ka ise „pursui“. Käibel on foto, kus poeet on mustas silindris, mis kuulub ju ekspluataatorite-kapitalistide atribuutika hulka! Majakovski sündis Gruusias, valdas vabalt gruusia keelt. Ehk osalt seepärast tegi suur grusiin Stalin ta riigis ametlikuks poeediks.

Esimene Majakovski „poolvärss“ trükiti pörandaaluses ajakirjas „Porõv“ („Puhang“), mida andis välja gümnaasium, kus ta õppis. Tema

sõnul „tuli välja uskumatult revolutsiooniline ja samavõrd ka näotu“.

Kui Majakovski kolis Kutaisist, mille lähedal 19. juulil 1893 oli sündinud, Moskvasse, tutvus ta revolutsioonilisel meelestatud üliõpilastega, huvitus marksistlikust kirjandusest, astus sotsiaaldemokraatlikusse töölisparteisse, tegutses propagandistina ja oli kolm korda arreteeritud.

***

On olemas selline seitsme käepigistuse teooria, mille järgi kõik inimesed on üksteisega seotud vähemalt seitsme käesurumise kaudu. Ma võin uhkustada, et minu ja Majakovski vahel on ainult üks käepigistus. Mulle sai osaks au tunda Venemaa vanimat karikaturisti Boriss Jefimovit, kes elas 108 (!) aasta vanuseni ja oli paljude 20. sajandi tähtsate sündmuste tunnistajaks ning isiklikult tuttav paljudega, sh persoonidega Stalini õukonnast. Muuhulgas ta kord ütles, et oli Majakovskiga sõbrusuhetes ja oli viibinud tol kurikuulsal poeesiaõhtul, kui Majakovski, siis veel vähetuntud, riputas anturaaziks lakke klaveri, jalad ülespidi, lubades esinemise lõpul teatada uudishimutsevale publikule, milleks selline fookus.

Terve õhtu luges ta oma kõuehäälel ette värse, pärast aga kuulutas: ta tahtnud lihtsalt, et publik istuks saalis lõpuni. Samuti ütles karikaturist, et oli esimesi, kes kuulis Majakovski luuletust „Ma tahan, et tääk seataks võrdseks sulega“, mis tema sõnul võiks olla ka

põhjuseks, et Majakovskist hakati voolima revolutsioonipoeti, kes oma sulega justkui täägiga hävitaks noore Nõukogude riigi vaenlasi. Pärast 1917. aastat hakkas Majakovski palju kirjutama, sõitis tihti mööda oma maad ringi, reisis välismaal. Kui ta 1920-ndatel siirdus Ameerikaturmeele, oli nõukogude poeedi maine sama epataazikas (jalustrabav) kui olla futurist 1910-ndail. Kui ta aga 1922. aastal sõitis Riiga (seega ka piiri taha), siis seal polnud kedagi epateerida. Teda lihtsalt peljati kui mõjukat spiooni. Sellises hirmus on midagi müstilist, kui poeet-tribuun

äkki muutub ähvardavaks võimuembleemiks. Läti politsei keelas Majakovski esinemised Riias ära ja konfiskeeris osa seal ilmunud raamatust „Ljubljū“ („Armastan“). Moskvasse tagasipöördumisel kirjutab Majakovski sellest esimesest ebaõnnestunud välissõidust luuletuse „Kuidas töötab demokraatlik vabariik“, mis lõpeb ridadega: „Asjata nurisete, poisid, ja Venemaad kirute...“ – kas ei tule tuttav ette tänagi...

Läti võimud solvusid selle luuletuse peale ega andnud „Majak'ile“ (tõlkes: Tuletorn) transiitviisat. Aga tänu sellele sai teoks Majakovski visiit

Eestisse, kuhu ta sõitis Narva kaudu aurikul „Rügen“ ja väljus Reveli meresadamasse, et hiljem edasi Berliini sõita. Leoni kohvikus toimus tema esimene välisesinemine. Seal sai ta kokku ka oma sõbra ja kolleegi Igor-Severjaniniga, kes oli juba Eestisse „lõksu jäänud“. Mõlemad armastasid kangesti kogu maailmale kuulutada oma erakordsust, tehes seda nii lavalt kui ka luules.

***

Peaaegu kogu oma elu oli Majakovski muusaks Lilia Brick, kuigi sel hiiglasel oli teisigi armulugusid küllaga. Brick oli teise mehe naine, vahepeal isegi elati kolmekesi ühes korteris – olgu ka see pikantsustejahtijaile äramainitud. Poeet pühendas Brickile kõik oma teosed (peale poemi Leninile), ka need, mille oli enne temaga kohtumist kirjutatud. Oli ikka üks ekstravagantne tegelane!

***

Mitmekülgselt andekas Majakovski mängis ka filmides. Tummfilm on jätnud meile kaadrid koloriitset poeedist, kes pöetud peaga sarnanes väga kaagile filmist „Preili ja huligaan“, mängides seal muudugi huligaani. Poeet oli omapärane kunstnik: ta maaliskit agitplakateid jantlikus stiilis – bufonaadtehnikas. Teatrites lavastati tema näidendeid.

Kuigi paljude jaoks on Majakovski eelkõige revolutsiooni tribuun, kes raiub riimis loosungeid „Kes sammub seal paremaga! Vasakuga, vasakuga, vasakuga!“ – on ole-

mas ka teine, lüüriline Majakovski (vt tema luuletus Heinest).

Ametlikke, kohustuslikust reipusest kantud värse kirjutas Majakovski kuni oma viimaste elupäevadeni (veel üks poeedi omapära – paatose ja lüürika ühitamine salvava satiiriga), kuid tema töödes hakkasid ilmuma ärevad ja rahutud mõtted – juba paljastab ta uue korra pahesid ja puudusi. Arvatakse, et 1920-ndate keskpaiku hakkas Majakovski uues riigikorras pettuma.

Tema isiku ümber algas midagi iseäralikku. Saladuslikul kombel kadus poeem „Halvasti“ („Plohho“), teatri repertuaarist võeti maha terava satiiriga näidendid „Lutikas“ ja „Saun“. Juba trükitud ajakirjast rebiti kellegi korraldusel välja tema juubelifotod. Lubjankalt saabus imelik postipakk revolvriga...

Me ei hakka siin spekulerima, kas poeet tegi 1930. aasta 14. aprillil enesetapu või oli see eriteenistuste operatsioon – inimese viimane ahastusse. Küllap sai ta tolle segase aja poliitilise elu mängukanniks. Mu tuttav tuntud antikvaar Deniss Poljakov, kes korraldas Rahvusraamatukogus futurismi 100. aastapäevaks performance-näituse, pakkus muu hulgas huvilistele võimalust kuulata Majakovski häält. Salvustus on küll kahisev, ent läbi raadiosumina ja -häirete murrab aegadest läbi võimas hääl, mis kõnetab järeltulivaid põlvi.

Raul Ratman,
raulratman@hotmail.ee

**Avatud
Keskerakonna
Võrumaa büroo**

Büroo asub Võru
kesklinnas
(Tartu tn. 37,
esimene korrus)

Avatud:
teisipäeval
kl 9.00–13.00
kolmapäeval
kl 14.00–16.00
neljapäeval
kl 9.00–13.00

Võrumaa büroo
referent Piia Õispuu
5258615

Tule meiega!

**Hea lugeja,
liitu Keskerakonnaga!**

Kui Sa ei kuulu Keskerakonda, siis kas oled kunagi mõelnud, et võiksid liituda Eesti suurima ja vanima erakonnaga?

Kesknädal soovib liituda Keskerakonnaga, sest nii saab aktiivselt kaasa rääkida meie riigi tuleviku kujundamisel ja muuta Eestit inimkeskemaks. Saab olla kursis kõigega, mis poliitikas toimub, ning anda sellesse oma panuse.

Keskerakonnaga ühinemiseks võta kontakti erakonna bürooga telefonil 6 273 460. Tule meiega!

TAI CHI MÄNNI PARGIS
juulis, augustis ja septembri alguses

TEISIPÄEVITI JA REEDETI
Algusega kell 18.00

TAI CHI: Sujuvate ja aeglaste liigutuste kompleks, mis on seotud hingamisega ja sobib igas vanuses inimestele. Treeningu eesmärk on samaaegselt tagada keha jõud, tasakaal, painduvus, koordineerimine ja vastupidavus. Iga Tai Chi harjutust saab sooritada vastavalt osalejate füüsilisele ettevalmistusele. See treenib ja ühtlasi paneb liikuma inimese energia, mõjutab kontsentreerimisvõimet ning aitab maandada stressi.
www.facebook.com/dalun-taichi

Kuu osalustasu on 20 € (mustamäelastele 10 €).
Mustamäe Linnaosa Valitsus maksab mustamäelastele pool osalustasust.

Ootame kõiki huvilisi!

Info: 56501350 (vene), 53494150 (eesti).

Telli Kesknädal! * Helista 617 77 17 * www.tellimine.ee

* tellimine@expresspost.ee